

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Európska únia
Európsky sociálny fond

Názov projektu	E-learning vo výchovno-vzdelávacom procese
Kód ITMS projektu	26110130184
Kód výzvy	OPV-2008/1.1/03-SORO
Číslo Zmluvy o poskytnutí NFP	142/2009/1.1/OPV
Prijímateľ	Základná škola Námestovo – Komenského ul. Komenského 495/33, 029 01 Námestovo

Učebné osnovy z dejepisu pre 8.ročník ZŠ

(spracovaný v súlade s UO schválenými Ministerstvom školstva Slovenskej republiky
dňa 3. apríla 1997 rozhodnutím číslo 1640/97 -151 s platnosťou od 1. septembra 1997)

2010

Dejepis

2 hodiny týždenne (1 + 1), 66 hodín ročne

Názov predmetu	Dejepis
Časový rozsah výučby	2 hodiny týždenne
Ročník	ôsmy
Škola	ZŠ Námestovo – Komenského ul.
Kód a názov ŠVP	ISCED 2
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne
Vyučovací jazyk	slovenský

I. Ciele

Všeobecným cieľom dejepisného vyučovania je vytvárať a formovať kritické historické vedomie žiakov, na základe ktorého by boli žiaci schopní pochopiť minulosť a prítomnosť krajiny, v ktorej žijú, situáciu Slovenskej republiky, ako aj jej postavenie v Európe a zároveň si uvedomovať potrebu mierového spolunažívania všetkých národov.

Tento všeobecný cieľ sa ďalej špecifikuje v štruktúre cieľov, ktoré chápeme v širšom kontexte, vo vzťahoch nadradenosti a podradenosti, v istej hierarchii, v ktorej by dosiahnutie jedného cieľa bolo základom pre dosiahnutie cieľa ďalšieho.

Z hľadiska perspektívy dosiahnutia vzdelávacích cieľov, ktoré sa realizujú v dlhšom časovom horizonte, vystupujú ako prvé tie ciele, ktoré súvisia s rozvojom intelektuálnych schopností, rozvíjaním porozumenia a poznávacích potrieb žiakov, so schopnosťou vecnej a kritickej analýzy a zovšeobecnenia historických poznatkov vyúsťujúcej do schopností logického myslenia vo vzťahoch a súvislostiach. Tieto ciele vytvárajú tzv. poznávaciu oblasť, ktorú na základnej škole tvoria nasledovné poznatkové kategórie. V poznávacej oblasti si majú žiaci osvojiť:

1. Základné vedomosti z oblasti historických faktov

- historické fakty o čase, priestore, udalostiach, osobnostiach, dejoch a javoch - vo vzájomných súvislostiach
- historické pojmy a termíny
- rôzne druhy prameňov, z ktorých žiak získava informácie, napr. učebnica, čítanka, historická mapa, písomné pramene, modely hmotných prameňov, pracovné materiály pripravené učiteľom, populárno-vedecká literatúra, obrázky, fotografie, filmy, hudba i rozprávanie dospelých o minulosti
- poznanie, že historik môže interpretovať historické udalosti len vtedy, ak má k dispozícii historické pramene
- každá historická interpretácia je viazaná miestom a je určená dostupnou informáciou

2. Základné schopnosti a zručnosti poznávať historický materiál

- pracovať s učebnicou, čítankou
- čítať súvislý text a snažiť sa mu porozumieť
- využívať názorný materiál, "čítať obrázky", časové priamky
- nakresliť jednoduchú časovú priamku podľa vzoru
- pracovať so zošitom, robiť si za pomoci učiteľa poznámky, zápis, osnovu, postup svojej odpovede
- pracovať s historickou mapou, čítať značky z jej legendy
- zaraďovať historické fakty chronologicky a synchrónne
- uvedomiť si nerovnomernosť historického vývoja
- schopnosť porovnávania
- pochopiť príčiny a následky historických udalostí, kontinuitu, diskontinuitu
- analyzovať, spracovať, klasifikovať historický materiál, prehľadne ho usporiadať a súvislým spôsobom ho prezentovať
- schopnosť a zručnosť ústneho a písomného vyjadrovania o historických faktoch (rozprávanie, popis)
- samostatne si urobiť poznámky, zápis, osnovu, postup svojho rozprávania
- samostatne vystúpiť pred triedou so svojím rozprávaním, popisom

Z hľadiska perspektívy vystupujú v štruktúre cieľov ako druhé tie ciele, ktoré súvisia s hodnotovou orientáciou a konaním žiakov a zároveň vytvárajú istú stratégiu vyučovacích postupov pre učiteľov.

Ide o tieto cieľové kategórie:

- Dejiny majú byť zaujímavé

Históriu môžeme chápať aj ako pestrú schému zaujímavých a fascinujúcich udalostí. Vo vyučovaní môžeme tento aspekt zvýrazniť aplikovaním zážitkovosti, ktorej obsahom sa môžu stať didaktické hry, hry na úlohy alebo stimulačné hry. Nezastupiteľné miesto má živé a dramatické rozprávanie učiteľa.

- Dejiny majú poskytovať prehľad

Učiteľ má poskytovať žiakom ucelené a prehľadne usporiadané vedomosti, vypracúva pre žiakov rôzne prehľady, schémy, tabuľky, množinové zápisy, ktorými sa snaží vystihovať podstatné a hlavné znaky problému. Skvalitnenie prehľadu a systemizácie vedomostí možno dosiahnuť pesterším výberom metód a foriem opakovania.

- Dejiny majú učiť premýšľať o dobre a zle

História poskytuje veľa situácií, v ktorých ľudia svojím správnym alebo nesprávnym rozhodnutím môžu ovplyvniť v dobrom alebo zlom svoje prostredie. Konfrontáciou takýchto situácií môžu žiaci získať zmysel pre dobro a zlo.

- Dejiny majú inšpirovať

Učiteľ objasňuje konkrétne životné situácie, do ktorých sa jednotlivé osobnosti dostávajú, približuje ich životné príbehy, osudy dramatické konflikty, boje. Tie sa môžu stať pre žiakov pozitívnym alebo negatívnym príkladom. Práve v tejto oblasti má učiteľ výbornú možnosť vzbudiť záujem o históriu, pretože táto rovina výučby prináša veľké množstvo výchovno-vzdelávacích hodnôt.

- Dejiny majú udržiavať živé tradície

Z histórie získavame informácie o tom, aké hodnoty nám zanechali minulé generácie. Žiaci by mali pochopiť, že ľahkomyselné zaobchádzanie s nimi môže viesť k ich strate pre budúce generácie.

- Dejiny majú viesť k vytváraniu kritického stanoviska

Táto cieľová kategória je v podstate v protiklade s predchádzajúcou. Žiaci za pomoci učiteľa odhaľujú aj to, čo je negatívne v minulosti, celý rad predsudkov, stereotypov, ktoré častokrát pretrvávajú aj v prítomnosti. Najlepším spôsobom vytvárania kritického stanoviska je porovnávanie súčasnosti so situáciou v minulosti.

- Dejiny majú politicky utvárať, uvedomovať

Z histórie sa má žiak naučiť, že je súčasťou určitej konkrétnej spoločnosti. Učí sa, ako táto spoločnosť vznikla, čo je pre ňu charakteristické. Vyučovanie dejepisu má viesť k tomu, aby žiak ako budúci občan bol pripravený žiť a orientovať sa v tejto spoločnosti.

- Dejiny majú viesť k poznaniu seba samého

Prostredníctvom histórie sa žiaci zoznamujú s konaním ľudí v rôznych životných situáciách. Z dejín je možné získať veľa životných skúseností. Učiteľ vyberá konkrétne situácie, v ktorých je človek skutočne prítomný. Alebo môže použiť určité pramene, ktoré vypovedajú o osobných skúsenostiach človeka.

- Dejiny majú viesť k úvahám

História nám poskytuje množstvo otázok, ktoré nás vedú k uvažovaniu, premýšľaniu. Sú to otázky, ktoré nemôžu byť zodpovedané okamžite. Dávajú príležitosť hľadať vlastné odpovede, ktoré sa nemusia zhodovať s definitívne formulovaným názorom učiteľa.

II. Obsah

Obsah vyučovania dejepisu je zoradený chronologicky a pozostáva z národných a svetových dejín. V učebných osnovách sa nachádza základné učivo, ktorého realizáciu možno dosiahnuť použitím didaktickej zásady od konkrétneho k abstraktnému, od jednoduchšieho k zložitejšiemu, rešpektovaním stupňa rozvoja poznávacích schopností jednotlivých žiakov. Nie je nevyhnutné, aby si všetci žiaci rovnako osvojili jednotlivé poznatkové kategórie!

Predložená štruktúra učebných osnov je rámcová a má zabezpečiť:

- geneticko-chronologické vyučovanie
- synchronne vyučovanie svetových a národných dejín
- kladenie dôrazu na národné dejiny
- možnosti práce s rôznymi druhmi historických prameňov
- návštevu múzeí, realizáciu exkurzií
- vyučovanie regionálnych dejín.

Prehľad tematických celkov

8. ročník (66 hodín)

1. Európa na prahu veľkých zmien
2. Francúzska a americká revolúcia
3. Vek osvietenstva a Slovensko
4. Európa po viedenskom kongrese
5. Slovenské národné obrozenie a formovanie moderného národa
6. Slovenské povstanie 1848-1849
7. Slovensko po revolúcii a za dualizmu

8. ročník

(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

1. Európa na prahu veľkých zmien

- Anglicko a Francúzsko v 2. polovici 17. Storočia
- konštitučná monarchia - absolutistická monarchia
- vojna o španielske dedičstvo, severná vojna
- osvietenstvo - "vek rozumu"
- barok

2. Francúzska a americká revolúcia

- francúzska spoločnosť v 18. Storočí
- príčiny, priebeh, výsledky revolúcie
- Napoleon Bonaparte
- vzťahy Francúzska s ostatnými štátmi v Európe - počas revolúcie a za Napoleona
- Viedenský kongres - určovanie nových hraníc Európy
- americká vojna za nezávislosť
- USA - formovanie štátu nového typu, federácia, ústava, parlament, prezident
- hospodársky a politický vývoj USA, občianska vojna

3. Vek osvietenstva a Slovensko

- Slovensko po tureckých vojnách - dôsledky - hospodárska a sociálna situácia
- súdnictvo - tresty, čarodejníctvo, zbojníctvo - Juraj Jánošík
- barok na Slovensku
- osvietenský absolutizmus
- Mária Terézia, reformy, tereziánsky urbár

- Jozef II., reformy - zrušenie nevoľníctva, tolerančný patent
- kultúra a veda - Matej Bel a A. F. Kollár

4. Európa po viedenskom kongrese

- Rusko v 19. Storočí
- zjednotenie Talianska a Nemecka
- oslobodenie balkánskych národov spod tureckej moci
- Európa koncom 19. Storočia
- veda, technika, umenie, životný štýl v Európe v 19. Storočí

5. Slovenské národné obrodzenie a formovanie moderného slovenského národa

- národnostné zloženie Uhorska
- postavenie Slovákov v Uhorsku, vzťahy k Maďarom, k Viedni, spolupráca so Slovanmi
- zápas za kodifikáciu spisovnej slovenčiny a za národné a jazykové práva - A. Bernolák, L. Štúr, J. Kollár
- hospodársky vzostup Slovenska, život v mestách a na dedine
- strediská vzdelanosti - generálny seminár, učené tovarišstvo, evanjelické lýceum

6. Slovenské povstanie 1848-1849

- revolučné Uhorsko
- sformulovanie slovenského politického programu
- slovenská politika na uhorskom sneme
- Žiadosti slovenského národa (10.5.1848 v Liptovskom Sv. Mikuláši)
- slovenské povstanie - vznik Slovenskej národnej rady, dobrovoľníckeho zboru, vojenské operácie (významné bitky)

7. Slovensko po revolúcii a za dualizmu

- život Slovákov po revolúcii, oživenie národného života
- Memorandum slovenského národa 1861, Matica slovenská 1863, založenie slovenských gymnázií
- postavenie Slovenska po rakúsko-uhorskom vyrovnaní
- hospodárstvo a jeho charakter na Slovensku
- politická činnosť Slovákov - spolky, organizácie, formovanie politických strán
- zastúpenie Slovákov v uhorskom sneme
- život jednotlivých spoločenských vrstiev
- národnostná otázka v mnohonárodnom Rakúsko-Uhorsku, proces maďarizácie
- vysťahovalectvo - život Slovákov v zahraničí

III. Proces

Dejepisné vyučovanie na základnej škole vychádza z tendencie, ktorá spočíva v uplatňovaní plurality ideí a koncepcií vedúcich v konečnom dôsledku k humanizácii a demokratickému chápaniu dejín. Predpokladom tejto tendencie je pochopenie rôznorodosti ľudského myslenia, konania, vzťahov a jeho hodnotenia z hľadiska rozličných názorov a perspektív. Vyučovanie dejepisu na základnej škole predstavuje vývoj ľudskej spoločnosti predovšetkým z hľadiska aspektu konajúcich osôb či skupín ľudí a tiež cez pohľad na dôležité formy života v jednotlivých historických obdobiach. Špecifickým znakom vyučovania dejepisu v 5. ročníku je tematické vyučovanie, ktorého základným cieľom je pripraviť žiakov tak, aby od 6. ročníka zvládli geneticko-chronologické a synchronne vyučovanie svetových a národných dejín. Dejepisné vyučovanie vychádza z princípov názornosti a konkrétnosti a rozvíjania jedinečnosti pojmov, obrazov a predstáv, rozprávania udalostí, dejov a práce s prameňmi.

Hodnotenie žiakov

Ústne i písomné odpovede budú hodnotené známku. V priebehu hodín je pozitívnu motiváciou pochvala.

Kritéria a stratégie hodnotenia: Metodický pokyn MŠ SR č. 7/2009-R z 28. apríla 2009 na hodnotenie žiakov základnej školy s platnosťou od 1.5.2009.